

ων, ἐθεράπευε μὲν τοὺς ἐπιφανιστάτους ἐκ τῶν ἀρχαίων φίλων, προσεταιρίζετο δὲ καὶ νέους ἄλλους. ὅσοι ἐδύναντο ποτε νὰ τῷ χρησιμεύσωσιν. Ἐκ τῶν ἐτεροφώτων δὲ τούτων π' ἀνητῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους κατὰ διαφόρους ἀποστάσεις περιστοιχίζετο διέπρεπε μάλιστα ὁ Δε Περνί: διότι ὡς ἀγγίχουσ: καὶ θερμουργός ἐφρεύρισκεν ἐν ταύτῳ καὶ ἐξετέλει τὰ ἀμύδια εἰς τὸ παρ' αὐτοῦ ἀσπασθὲν οὐτήματα. Ἐκίνει δὲ τῆς συνωμοσίας τὰ ἐλατήρια μετὰ τοσαύτης εὐχειρείας καὶ ἐπιδεξιότητος, ὥστε ἀντόπλοχοι σειραὶ εἰλκυον τοὺς ὀπαδοὺς εὐκολώτερον, παρ' ἂν μετεχειρίζετο σιδηρὰς ἀλύτους. Ἐκτὸς δὲ τῶν πλεονεκτιμάτων τούτων ἦτο προσέτι καὶ εἰς τὴν ἀκμὴν τῶν πραγμάτων καρτερικός καὶ εἰς τοὺς κινδύνους ἀκατάπληκτος.

Ἐπιστάτος δὲ ἦν τοῦ καιροῦ τῆς νέας ἐφόδου, ὁ Ναπολέων ἐβρίβεν αὐτὸν τὸν κύβην καὶ εἰς δευτέρον ἀπεδύθη ἀγωνῶν διετήρησε δὲ τοσαύτην καὶ τότε ἐχημυθίαν, ὥστε οὐδεὶς σχεδὸν ἐμάνευσε τὰ διανοήματα του· μόνον δὲ τὴν πρωτεριανὴν τῆς ἀποδημίας ὁ κορυφῆς τῶν λοιπῶν φίλων του (1) Μοντολῶν, κοινωρῆς δὲ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ θεοῦ του, ἐρωτήθη ἀνθελὴ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, τὸ ἴδιον ὑπεσχέθη ἐκεῖνος χωρὶς ὁμως νὰ μάθῃ τὸν πρὸς θ' ὄρον. Ὁ δὲ Ναπολέων ἐπιβὰς ἀτμοκίνητου ἤχητο, ὡς ἐπὶ θεωρίαν οἱ ἀρχαῖοι καὶ μὲ πάντα σχεδὸν τῆς βασιλικῆς δυναστείας τὰ παράστημα· διότι οὐχὶ μόνον πολυτελετῶν ἐφοδίων ἔφερον ἀποσκευὴν, ἀλλὰ καὶ ὀδοιπορικὰς ἀμάξας, καὶ θεραπείαν δρυφόρων πολυἀριθμον, καὶ ἵππους ἱκανοὺς, καὶ ὄψοποιούς, καὶ παραμαγεύρους, καὶ κληγόν, καὶ οἰκονόμον, καὶ κωρῆα, καὶ γραμματεῖς, καὶ λαμπρὰν οἰκιακὴν ἐδουχίαν. Τὸν παρηκολούθει δὲ πρὸ πάντων καὶ ἀετὸς χειρῆθης, πρωρισμένους καθὼς ἡ ἐριφός τοῦ Σαρτωρίου (2) εἰς δραματικὸν τι ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ καὶ πάντα ἐν γένει ἡ προπομπὴ ἦτο θεατρικώτερον πῶς προπαρασκευασμένη.

Ἀπεδυσθέντες οἱ ὀπαδοὶ οὗτοι τοῦ Ναπολέοντος τῆ 6 Αὐγούστου 1840 εἰς Γεσσοριακὸν, ἐκέλευον τὸ σταθμεῦν αὐτόθι στρατεύμα νὰ προστεθῆ εἰς αὐτοὺς, ἀλλὰ μόνον εἶς λοχαγὸς ἐδέχθη τὴν φιλορρονητικὴν ταύτην πρόσκλησιν. Τούτο δὲ ἔβδ' ὁ Λουδοβίκος Ναπολέων, ἀπεχώρησε μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν εἰς λόφον τινὰ, ὅπου ἔτατο κίων ὑψηλὸς ἀνεγερθεὶς εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ του· ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲ αὐτοῦ ἠλπίζετο ὅτι ἤθελεν ἔλθει νὰ καθῆται καὶ ὁ ἀετὸς ἅμα ἐκ τοῦ πλοίου ἀπελύετο· ἐπειδὴ συνειθισμένους νὰ τρέφηται ἀπὸ αὐτῆς τῆς χειρῆς τοῦ Ναπολέοντος, ἔπρεπεν αὐτομάτως νὰ τὸν παρακολουθήσῃ. Ἡ αἰφνίδιος τοῦ βασιλικοῦ τούτου πτηνοῦ ἐμφάνισις ἐπάω τῆς σημαίας, τὴν ὁποῖαν εὐθὺς ὁ Ναπολέων ἀνεπέτασεν, ἐμελλεν ὡς κηλὸς οἰωνός κατὰ τὰ ἀρχαῖα τῆς ματικῆς ἔθιμα νὰ ἐκπλήξῃ καὶ νὰ ἐθαρρῆν ἑνταυτῷ τοὺς στρατιωτάς του· ἀλλ' ἡ φρουρὰ συναλθοῦσα, διεσκόρπισεν ἐν βίῃ τὸν ὀπαδοὺς τοῦ Ναπολέοντος, αὐτὸς δὲ τρώσας τινὰ

τῶν στρατιωτῶν, ἔμενε μέχρι τινὸς φλεγματικὸς καὶ γαλήνιος ὡς αὐτόχημα Ὀλλανδός· Ἀναγκασθεὶς ὁμως μετ' ὀλίγον ν' ἀποσυρῆ, ἐβρίβη εἰς τὴν θάλασσαν διὰ νὰ φθάσῃ κολυμβῶν εἰς τὸ πλοῖον, ἔπεσε δὲ μετ' αὐτοῦ καὶ τὸ βρολίειον. Κατὰ δυστυχίαν δὲ συνελήφθη πρὶν εἶτι καταντήσῃ εἰς τὸ ἀτμοκίνητον.

Ἀναγγελθέντων τούτων πάντων εἰς τὴν Γαλλικὴν Κυβέρνησιν ἐκρίθη ἐπίκαιρος δρασιτωτέρου τινὸς ἄλλου τρόπου χρηστὸς διὰ νὰ ἀποτρέψῃ τὸν Ναπολέοντα ἀπὸ τὰς περὶ διαδοχῆς καὶ κληρονομίας τοῦ στέμματος ἀπαιτήσεις. Διὰ τοῦτο ἀπήχθη ὡς ὑπόδικος ἐνώπιον τῆς δημηγύριως τῶν Τιμούχων, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλείστοι ἦσαν ἀναστήματα τοῦ θεοῦ του. Ἀπολογούμενος δὲ τότε ἀξιοπρεπῶς ἐδείξε οὐχὶ μόνον βητορικὴν δύναμιν, ἀλλὰ καὶ φρόνημα ἐξαιρετικὸν καὶ πεποιθητὴν τινὰ εἰς ἐαυτὸν ὄντως παράδοξον καὶ νεοφανῆ προτηρήματα, τὰ ὁποῖα παντοτε διαφερόντως τὸν ὠρέλῃσαν. Ἄλλ' ὁ λόγος τοῦ ἐνεψυχώθη μάλιστα ἀπὸ τὸν χεῖμαρβδὸν τῆς παθητικῆς εὐγλωττίας τοῦ περιουμένου συνηγόρου καὶ βουλευτοῦ Βερῦ, ὅστις λαβὼν ἀφορμὴν νὰ ἐκπομπεύσῃ τοὺς θησαυροὺς τῆς εὐφραδείας ἐνταυτῷ καὶ τῶν ἰδεῶν του, προσέβαλε δεινῶς, ἀλλ' ἐπιτηδείως τὴν Κυβέρνησιν τῶν χαρακωμάτων, ὡς τὴν ἀνόμαζον τότε οἱ Νομιμόφρονες· ἐρανέρωσε δὲ καὶ ὅλον τὸ κατὰ τῆς δυναστείας τοῦ Φιλίππου ἄσποδον μίτος, ὡς ὁ στωμύλος ἐξ ἴσου Μαρτινῆχ ὑπερασπίσθη ὡς ἐνοχον ἐντὸς τοῦ οἰοῦ περιόβλου τὸν διάδοχόν του πρωθυπουργόν, τὸν πρίγγιπα Πολιινιάκην (1).

Ἡ ψῆφος τοῦ ὑπεράτου τούτου πολιτικοῦ Δικαστηρίου περιεμένετο ἀναγκαιῶς μέλαινα· καὶ πραγματικῶς ὁ Ναπολέων κατεδικάσθη εἰς εἰρκτὴν διὰ τοῦ ὡς ταιαυτῆ δὲ ἀπεφασίσθη ἐπειτα τὸ φρουρίων Χάμ'· ἐπειδὴ τὸν ἐθεώρησαν οἱ ἐχθροὶ ὡς πολιτικῶς φρενοβλαβῆ καὶ διὰ τοῦτο οἰκτου μᾶλλον ἢ ποιητῆς αὐστηροτέρας καὶ ἐκδικήσεως ἄξιον.

Ἀλλὰ πῶς ἄρσ' γε ὁ Ναπολέων ἀπεφάσιζε δύο ἀλεπαλλήλους ἐφόδους, ὑπὲρ τῆς ἐκβάσεως τῶν ὁποίων οὔτε προπαρασκευὴν τινὰ εἶχεν, οὔτε βεβαιότητα; Καθὼς οἱ ἀρχαῖοι στρατηγῶν Βροῦτος, Καῖσαρ καὶ τινες ἄλλοι ἠθέλησε προφανῶς νὰ δοκιμάσῃ τὴν μοῖραν του, ἢ τὴν δύναμιν τοῦ ἀστερισμοῦ, ὑπὸ τὸν ὅποιον ἔτυχε νὰ γεννηθῆ· ἠθέλησε ν' ἀναμοχλεύσῃ τὴν Γαλίαν μετ' ὁ ξίφος τοῦ Ναπολέοντος, ἠθέλησε τέλος ν' πληροφωρῆθῃ ἂν ἡ ἀετοφόρος σημαία τοῦ θεοῦ του ἔδυνάτο εἶναι νὰ συγκαλέσῃ περὶ αὐτὸν υἱὸς τινος τῶν νικηφόρων στρατιωτῶν τοῦ μεγάλου στρατοῦ καὶ τῆς αυτοκρατορικῆς φρουρᾶς· διαφορῶν δὲ περὶ τοῦ ἀποτελέσματος, ἐβρόντισεν αὐτὸς νὰ ἐκτελέσῃ τὸ χρέος του, καὶ οὕτως ἐγένετο μάρτυς καὶ δλοκαύτωμα τῆς δευσιδαιμονίας του· διὰ τοῦτο οὔτε ἐταράχθη πανυλῶς ἀφοῦ καὶ τότε ἀπέτυχεν, ἀλλ' ἐμβὸς εἰς τὸ Χάμ' ἐξεφώνησε πάλιν τοὺς ἀκολούθους ἀξιοσημειώτους λόγους· « je suis à ma place, voilà l'homme, voilà le drame ».

(1) Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ ἀκόλουθοι, Bataille, Connean, Aludenise, Ornano, Voisin, Mesonann, De la Borde, Montauban, Lomlard, Baubjasi κτ.λ.

(2) Ἰδ. Π. λουτ. ἐν βίῳ Σαρτωρίου.

(1) Ὁ συγγραφεὺς τοῦ παρόντος ἀρθρου ἦν αὐτόπτης τῆς διαγραφόμενης διαδικασίας τοῦ Ναπολέοντος.